

Lietuviško identiteto siurprizai:

esame stipresni, nei galvojame

Prof. dr. Alfredas Bumblauskas

arba

Kaip verslas yra atsidūreš už
lietuviškiosios tapatybės ribų

Lietuvos tapatybė:

Didysis istorinis naratyvas

- **S. Daukantas:** “Taip lietuviai, žemaičiai, pagonimis būdami, giriose gyvendami, drąsūs karėj, liuosi namuose, daugiau turėjo dorybės, nekaip jų susiedai krikščionys.”
- “Šimtus, tūkstančius metų jiems vergausit, o nė kokios nuo jų paguodos nesulauksit. Panieks anie jūsų bočių prabočių išmintingą tikėjimą, įstatymus ir apsiėjimus, nebleis rašyti, skaityti jūsų kalba, ant galo, išplėšę jums tą paskutinę privilegiją, paskaitys jus pačius tarp savo gyvulių, dovanos, mainys, pardavos viens kitam it bestijas ir, tartum ant didesnės apjuokos, vadins dar jus savo broliais krikščioniškais.”

Lietuvos tapatybė: Didysis istorinis naratyvas

- Iš Daukanto - J. Basanavičius: aukso amžius – pagonybė iki krikšto
- Maironis: aukso amžius – didvyrių laikai iki Vytauto mirties
- Po to abiem – 500 metų „naktis be aušros“

Trys lietuviškosios istorijos „akmenys“

- Algirdas prie Maskvos
- Žalgiris (be Jogailos)
- Žirgai, geriantys vandenį Juodojoje jūroje

Žalgiris (be Jogailos)

Žirgai, geriantys vandenį Juodojoje jūroje

Vytautas Didysis

Paminklas Vytautui Kaune. Skulpt. Vincas Grybas, 1932 (atstatytas 1990)

Puodelis iš "Vytauto" servizo

Valstybės nuo jūros iki jūros idėja

Sovietmečio lietuvių “nususingimai”

- Neliko Vytauto Didžiojo idėjos
- Neliko LDK istorijos ir apskritai valstybingumo
- Visai neliko krikščionybės
- Iš Vakarų – “tik debesys”, leista prisiminti karus tik su vokiečiais
- Tad logiškas rezultatas – „4Ž“

Lietuvybė = „4Ž“

- Žalgiris kaip lietuvių religija
- Žodis: lietuviškas, o tiksliau zanavykiškas
- Žemė arba šimtus kartų girdėta lietuvių priedermė - sodyba, ažuolas, sūnus
- Žydai arba „svetimi“

Žydai

- Kodėl Lietuvoje populiarius anekdotas apie voveraitę?

Iš 1941 m. kovo 19 d. LAF'o atsišaukimo

2. ... Lietuvos išlaisvinimo valanda čia pat. Prasidėjus žygiui iš vakarų, jūs tą pačią minutę būsite painformuoti per radiją ar kitu būdu. Tuo momentu pavergtos Lietuvos miestuose bažnytkaimiuose ir kaimuose turi įvykti vietiniai sukilimai ... Tuoju reikalinga suimti vietinius komunistus ir kitokius Lietuvos išdavikus, kad nei vienas jų neišvengtų atpildo už savo veiksmus

- (išdavikams bus tik tuomet dovanota, jei jie tikrai įrodys, kad **likvidavo nors po vieną žydą**).

Iš 1941 m. kovo 19 d. LAF'o atsišaukimo

2. ... Lietuvos išlaisvinimo valanda čia pat. Prasidėjus žygiui iš vakarų, jūs tą pačią minutę būsite painformuoti per radiją ar kitu būdu. Tuo momentu pavergtos Lietuvos miestuose bažnytkaimiuose ir kaimuose turi įvykti vietiniai sukilimai ... Tuoju reikalinga suimti vietinius komunistus ir kitokius Lietuvos išdavikus, kad nei vienas jų neišvengtų atpildo už savo veiksmus

- (išdavikams bus tik tuomet dovanota, jei jie tikrai įrodys, kad **likvidavo nors po vieną žydą**).

6. Jau dabar "painformuokite" žydus, kad jų likimas aiškus, todėl kas gali tegu jau šiandien nešdinasi iš Lietuvos, kad nebūtų bereikalingų aukų.

Iš 1941 m. kovo 19 d. LAF'o atsišaukimo

... the hour of liberation is now imminent. You will be notified, either by radio or other means of communication once the campaign has started. As soon as this announcement is made you must take to the streets in cities, towns, and villages throughout occupied Lithuania and seize control of government. All local communists and other traitors must be arrested without delay. **Such traitors will only be pardoned if they can prove they killed at least one Jew.**

You must warn the Jews now that their fate has been sealed. Those who have the opportunity to leave Lithuania should do so without further delay, and thus avoid the need for unnecessary casualties. Make sure you confiscate all their property and possessions as soon as you take control so that nothing is left unaccounted for.

internete: http://www.lithuanianjews.org.il/HTMLs/article_list4.aspx?C2014=14406

Paprastos konstatacijos

- **Prie „4Ž“ lietuviškumo tampa aistorine ir galinti ugdyti tik praeities nostalgija, kuri reiškiasi įvairiomis sampratomis apie „aukso“ ir laimės amžius, ieškomus pagonybėje arba didžiavyrių imperijoje**
- Šiandieninės Lietuvos atstūmimas, manant kad praeityje būta „auksingusių amžių“ lengvai paneigiamas prisiminus paskutinį badmetį 1867 m.
- Taigi, Lietuva nei per tūkstantmetį nuo savo atsiradimo, nei per 10 tūkstantmečių nuo ledynmečio nėra gyvenusi taip turtingai, komfortiška, o ypač - saugiai

4Ž neišsitenka „smetoniškoji“ Lietuva

- Nuo Maironio link Binkio, nuo Šimonio link ARSo
- Nuo bakūžės prie Kauno architektūros puošmenų
- Nuo Smetonos prie dviejų Mykolų - Krupavičiaus ir Sleževičiaus. O kur dar Kazio Pakšto „veidu į jūrą“...
- Sviestas, ANBO, krepšinis

Modernizmas

“Ars” grupė

Antanas Samuolis, “Baltoji obelis”, 1932 m.

Antanas Samuolis, “Geltona Moteris”, 1934 m.

Aukštos prabos poezija, proza bei dramaturgija

Kazys Binkis. Šimtas pavasarių (1923)

Modernioji architektūra

- Su stilingomis gimnazijomis, ligoninėmis ir pieninėmis, su moderniaja Kauno architektūra – jos sporto hale ir Prisikėlimo bažnyčia

Kauno architektūros šedevrai

Kauno Kristaus Prisikėlimo bažnyčia (pradėta statyti 1934 m., dėl 1940 m. okupacijos nebaigta, atstatyta ir užbaigta 2004)

Kauno modernioji architektūra

Vytauto Landsbergio-Žemkalnio projektuotas „Pienocentras“

Kauno modernioji architektūra

Vytauto Landsbergio-Žemkalnio projektuoti Amatų rūmai

Kauno modernioji architektūra

Felikso Vizbaro suprojektuotas Centrinis paštas, 1932

Gimnazijos

Telšių Žemaitės gimnazija (past. 1936, archit.
Steponas Stulginskis)

Gimnazijos

Tryškių gimnazija

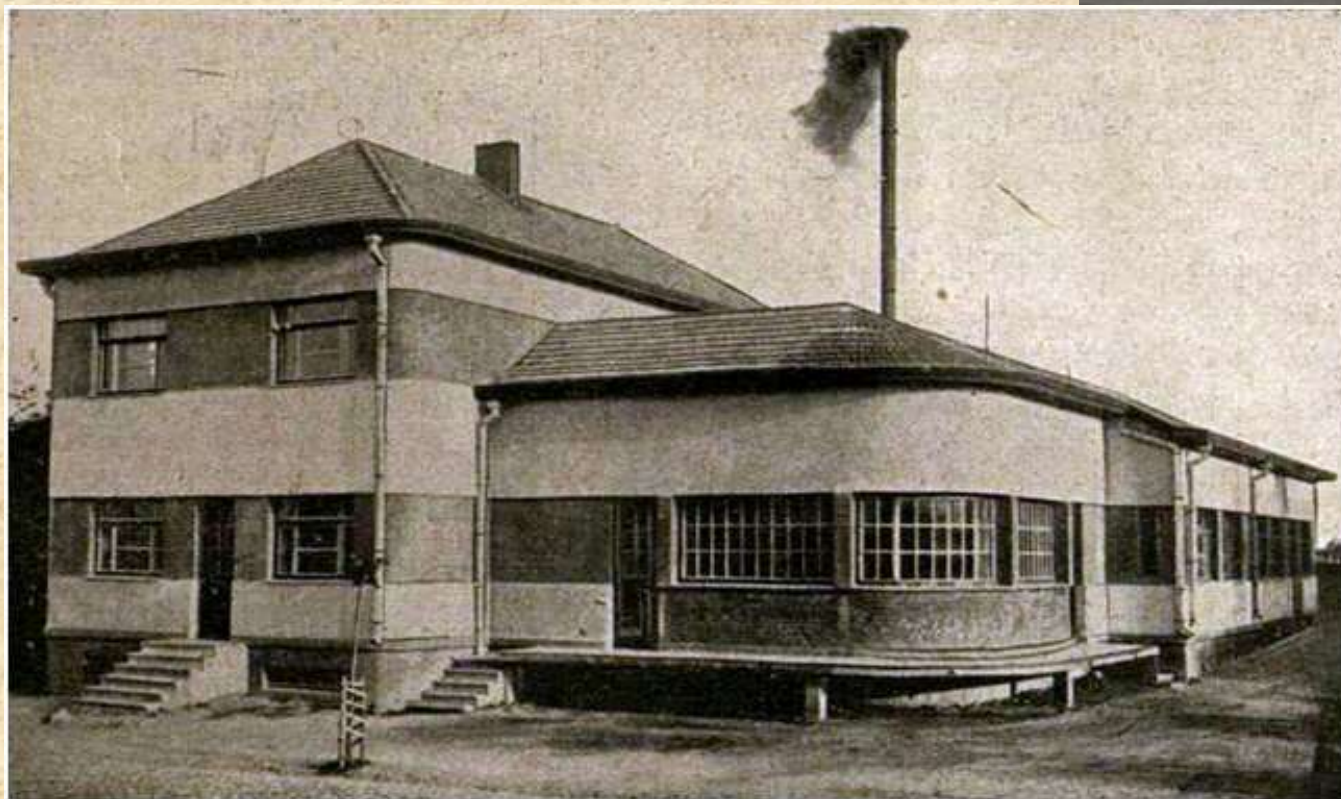

Šventosios gimnazija

Pieninės

Pienocentro centrinė pieninė Kaune, 1936

Kvēdarnos pieninė

Gudžiūnų pieninė

Šētos pieninē

Šiuolaikinio jaunimo formulė:

– sviestas, ANBO ir krepšinis

Sviestas

- Ir vyresnieji pripažintų M. Krupavičiaus 1922 m. reformos esmę: žemė, kuri atvedė prie LR didžiojo pasiekimo – sviesto ir bekono
 - 1920-1940 m. viensėdžiais išskirstyta 1,7 mln. ha žemės
 - įkuriant 40 tūkst. naujakurių ūkių

ANBO

- Vyresnieji pridurtų: 1930 m. Vytautiana. Iš šio patriotizmo 1933 m. Darius ir Girėnas? O iš pastarojo ANBO?

ANBO 41 Nr.672 (1937) Lithuanian Air Force © G.Pempé

Lėktuvas ANBO 1936 m.

Žemaičių plentas, 1938

Žemaičių plento statyba, 1938 m. Plento skaldos žievės kietinimas

Krepšinis

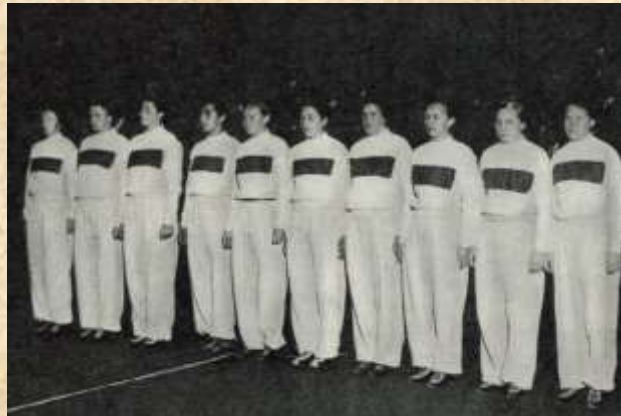
– Vyrų rinktinė 1937 ir 1939, Moterų - 1938

1937 m. Rygoje – II Europos
čempionato nugalėtoja
Lietuvos rinktinė

1939 m. Kaune – III Europos
čempionato nugalėtoja
Lietuvos rinktinė

1938 Romoje Lietuvos moterų rinktinė –
Europos vicečempionė

Pridurkime: saldainiai

Šiaulių saldainių fabriko „Rūta“ cechasis

Pridurkime:

- Nuo darbščios kaimietės prie jaunatviškos miestietės idealo
- Taigi, nuo kaimo prie miesto

Tomas Venclova: Lietuva be Vilniaus yra šalis efemeridė

4Ž nebuvo Senojoje Lietuvoje

- Senoji Lietuva – jos formulė buvo žinoma dar XIX a. viduryje, ją liudija 1863 m. sukilėlių dokumentas „Lietuvių katekizmas“:
- “Kas yra lietuvis? Tas, kas tiki laisve ir laikosi Statuto; Be ko negali gyventi lietuvis? **Be laisvės ir vienybės su lenkais**”

Adam Mickiewicz. Pan Tadeusz

Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie.

Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie,

Kto cię stracił. Dziś piękność twą w całej ozdobie

Widzę i opisuję, bo tęsknię po tobie.

Mikalojus Daukša 1599 m. apie lietuvių kalbos vertę

- Ne žemės derlumu, ne drabužių įvairumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių stiprumu laikosi tautos, bet daugiausia išlaikydamos savąją kalbą, kuri didina ir palaiko bendrumą, santaiką ir brolišką meilę.
- Gimtoji kalba yra bendrosios meilės ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas.
- Sunaikink kalbą – sunaikinsi santaiką, vienybę ir dorybę. Sunaikink kalbą – sunaikinsi dangaus saulę, sujauksi pasaulio tvarką, atimsi gyvybę ir garbę

Mikalojus Dauksza 1599. Przedmowa do czytelnika łaskawego

- Nie ziemie obfitością, nie roznością ubiorow, nie wesołością kraiw, nie miast y zamkow mocnością narody stoią, ale więcej zachowaniem y używaniem ięzyka własnego, ktory społecznosc, zgodę y miłość braterską, mnoży y zachowuie.
- Język iest spolnym zwiąskiem miłości, matką iedności, oycem społecznosci państw strożem.
- Znieś ten: zniesiesz zgodę, uniya, y wszystko dobro. Znieś ten: zniesiesz słońcę z nieba, pomieszasz porządek świata, odeymiesz żywot y sławę.

Lietuviai pradeda melstis lenkiškai

- Motiejaus Strykovskio „Kronika“ (1582) – LDK visuomenės istorijos mokytojas
- Lenkų kilmės Vilniaus vaitas Augustinas Rotundas gina Lietuvos garbę polemikoje su Lenkijos rusėnu Stanislovu Orzechowskiu lenkiškai – „Rozmowa Polaka z Litwinem“ (1564)
- Pirmasis Biblijos vertimas į lenkų kalbą – Lietuvoje! Tai 1563 m. vadinamoji Brastos Biblija. Radvila Juodasis motyvuoja lenkų kalbos pasirinkimą poveikio skaitytojams platesnėmis galimybėmis.
- Mūsų mylimiausia Barbora meilės laiškus Žygimantui rašo lenkiškai.
- Alberto Goštauto lenkiška maldaknygė ir pirmasis žinomas jo laiškas lenkiškai iš Lietuvos (1531).

- 1697 m. lenkų kalba tampa LDK valstybinė kalba. Tai nusprendžia patys, niekieno neverčiami LDK bajorai.
- Ne Radvilos, o Radziwiłłai jau 1616 sako: „nors esame lietuviai, turime vartoti lenkų kalbą”

Kas atnešē ģ Lietuvā „W“?

- Mindowe, dei gratia rex Lettowiae
- Allexander Wytaudt, Wytowdus, Wytoldt

m Alexander, als Wythowdus dei gratia Magnus Dux Lithuaniæ

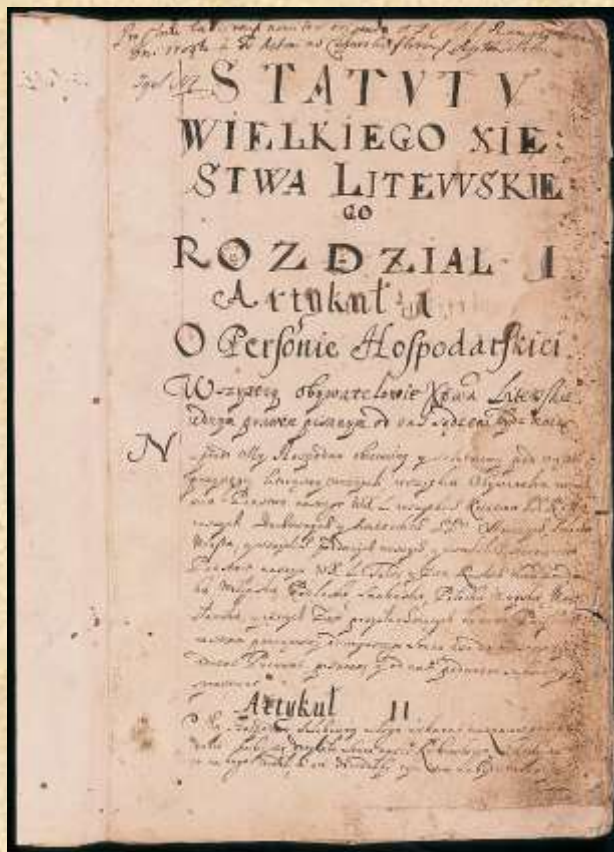
1410 m. vasario 6 d. Vytauto privilegija Vilniaus katedrai.

Kaip rašė Wytowdus arba Wytaudt'as?

- Vytautas penkis metus gyveno Vokiečių Ordine
- Vytauto raštinėje yra ir „W” raidė.
- Solidžioje Rūtos Čepaitės studijoje apie gotikinį kursyvą Vytauto vardo formos yra tokios:
Alexander Wytaudt, Wytowdus, Wytoldt – p. 49

- Tačiau svarbiausias klausimas – kokios kalbos sąskaita įsigali lenkų kalba? Ne lietuvių, o rusėnų!
- To nežino ar apsimeta nežinantys visi istorikuojuantys politikieriai ir filosofai

Statuty litewskie (1529, 1566, 1588 m.). Strony tytułowe.

procuratoribus suis in iudicio, ut non de iudice. Propter
hoc magister. Propter hoc. Propter hoc. Propter hoc. Propter hoc.
Anno domini. Anno domini. Anno domini. Anno domini. Anno domini.

Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.

Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.

Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.

Lucas 12

Włodo Kropshonki

Włodo Kropshonki. Włodo Kropshonki. Włodo Kropshonki.

Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.

Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.

Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.
Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum. Primum.

Metryka Litewska kon. XVI w. (LMAB)

Žodis

- Bet Vincas Kudirka 1889 m. apie “q” ir “w”

Štrašos ramsčiai (vart. V. ir U.)

- §1. Del lietuviškų rodinių: a, a, b, c, č (viet. ox), d, e, e, e,
g, i, i, y, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š (v. sz) t, u, u,
v, z, ž; del svetimų rodinių ir dialektų: f, h, ch,
l, q, w, x.
- §2. Dvibalsės: ai, au, ei, ie, ui, uo; dvibalsės eu nėra!
bet paliekama del svetim. ž. pvks. Europa.

Taigi, Lietuvos europietiško ir pilietinio identiteto šaltinis

- Esame vienintelė šalis turėjusi įvykdyti ištisą civilizacinį šuolį XV amžiuje, esame ryčiausia vakarietiškos kultūros šalis ir šiauriausia katalikiškojo pasaulio šalis.
- Esame vienintelė Europos šalis, sugebėjusi integruoti ne tik kelių tautų ir dešimties konfesijų, bet net dviejų Europos civilizacinių linijų – lotyniškosios ir bizantinės – tradicijas.

Lietuvos ir Lenkijos pora Europoje

- Duona
- Bajoriškoji demokratija
- Religinė tolerancija
- Barokas
- Konstitucija

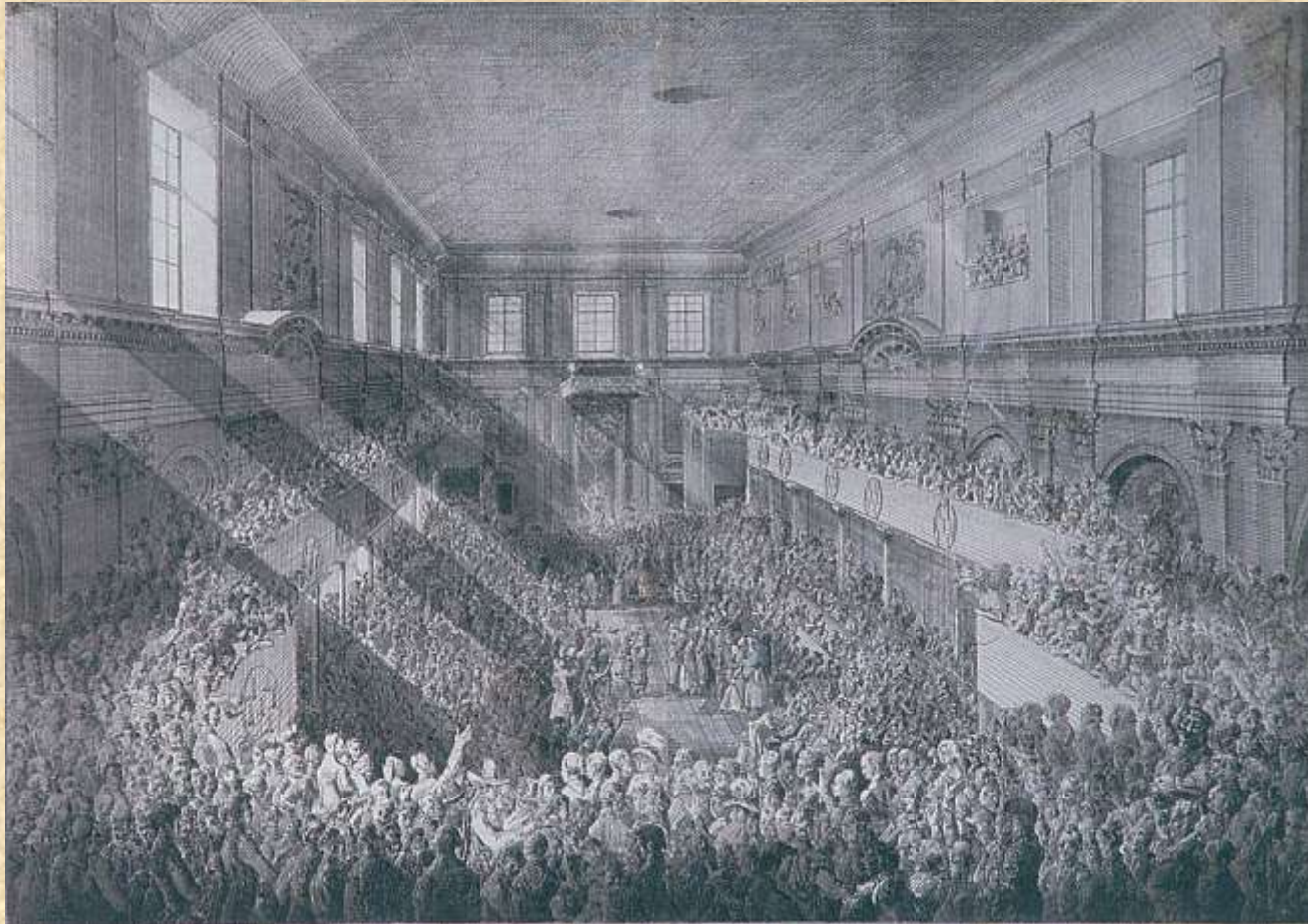
Vilniaus universiteto ansamblis

Vilniaus baroko mokykla su J. K. Glaubitzu

Vilniaus Misionierių bažnyčia. XVIII a.

O juk dar Apšvieta su klasicizmu bei Gegužės 3 d. Konstitucija

Gegužės 3-iosios konstitucijos priėmimas 1791 m. Pagal J.P. Norblino pieš.

Gegužės 3-iosios konstitucija ir Lietuva

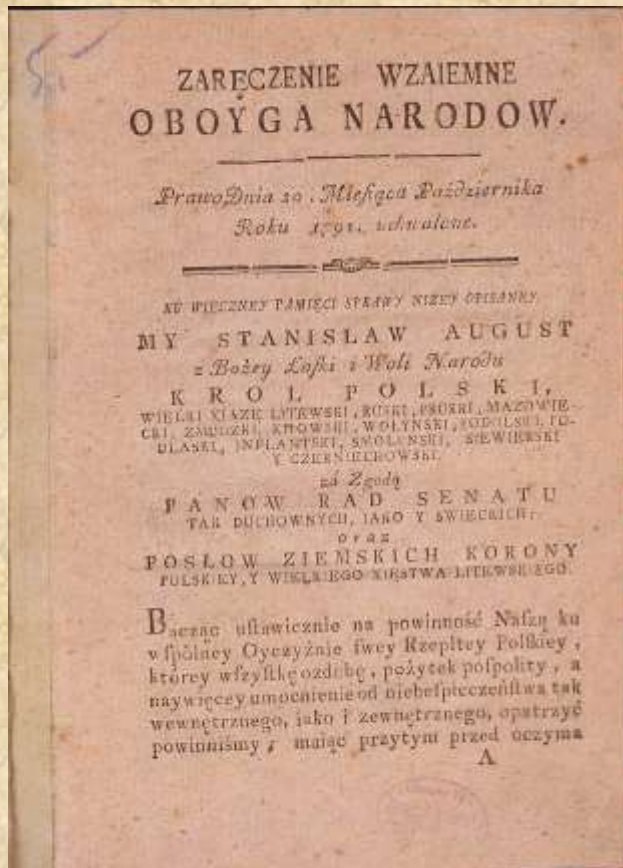

Gegužės 3-iosios konstitucijos
antraštinis lapas. 1791 m.

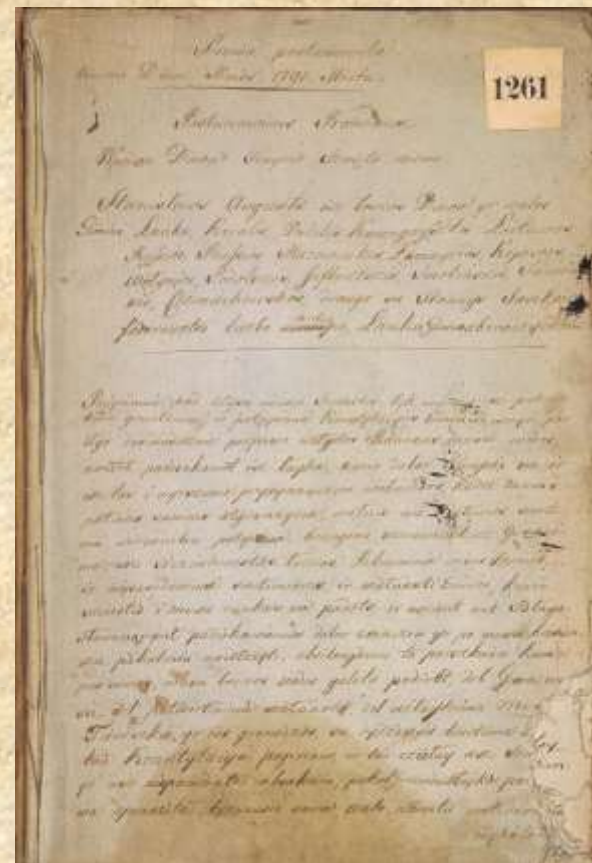

Abiejų Tautų Savitarpio Įsipareigojimo
antraštinis lapas. 1791 m.

Gegužės 3-iosios konstitucija ir Lietuva

Abiejų Tautų Savitarpio Įsipareigojimo
antraštinis lapas. 1791 m.

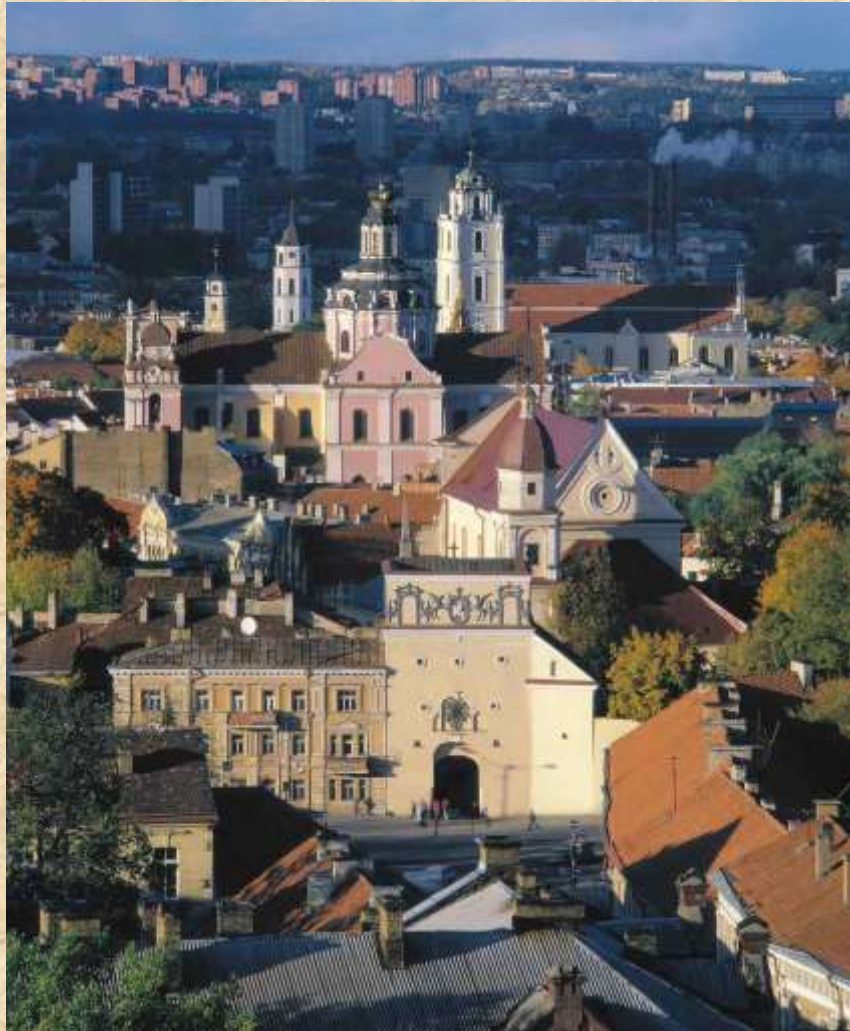

Gegužės 3-iosios konstitucijos vertimo į
lietuvių kalbą pirmasis lapas. XVIII a. pab.

Išvada: kaip galimos “4Ž” antinomijos?

- Romėnų kalba ir lietuviškoji daugiakalbystė vietoje zanavykų kalbos
- Verslas vietoje žemdirbystės
- Krikščionybė ir Europos kultūra vietoje pagonybės
- Tolerancija, demokratija, Respublika vietoje Tvarkos ir Tvirtos rankos
- Vilnius, Kaunas ir Klaipėda vietoje kaimo

Visa tai Vilniuje

visa tai – Lietuvos europietiško ir pilietinio identiteto šaltinis.

Dainuojanti revoliucija ir Baltijos kelias – Lietuvos antrojo Tūkstantmečio pradžia

1988 liepos 9 d. Vingio parke susitikimas su Lietuvos delegatais, grįžusiais iš konferencijos Maskvoje.

Dalyvavo apie 100 tūkst. žmonių iš visos Lietuvos.

Dainuojanti revoliucija ir Baltijos kelias – Lietuvos antrojo Tūkstantmečio pradžia

1988 Rugpjūčio 23 d. – mitingas Vingio parke, dalyvavo apie 200 tūkst žmonių.

Dainuojanti revoliucija ir Baltijos kelias – Lietuvos antrojo Tūkstantmečio pradžia

Fot. Zinas Kazėnas. 1988.09.28

Dainuojanti revoliucija ir Baltijos kelias – Lietuvos antrojo Tūkstantmečio pradžia

Lenino paminklo nuvertimas (1991 08 23)

http://blog.foreignpolicy.com/posts/2008/12/18/statue_topplings_an_fp_retrospective

Fot. Antanas Sutkus

Fot. Ričardas Grigas
(fotobankas.lt)

– Kovo 11-oji – kitokia Lietuva, gimusi aukščiausiam Lietuvos istorijos taške – Baltijos kelyje, prisidėjusiam prie komunizmo žlugimo.

Optimistinė pabaiga

- Vytis niekada nebuvo pasiekęs tokių erdvių, kaip šiandien, patekęs ant Euro. Šiandien ir portugalų Azoruose, ir ispanų Kanaruose ir dar tolimesniuose prancūzų užjūrio departamentuose Vytis yra Vytis ir praneša apie Lietuvą.

NATO ir Lietuva

NATO ir Lietuva

2014-iej:

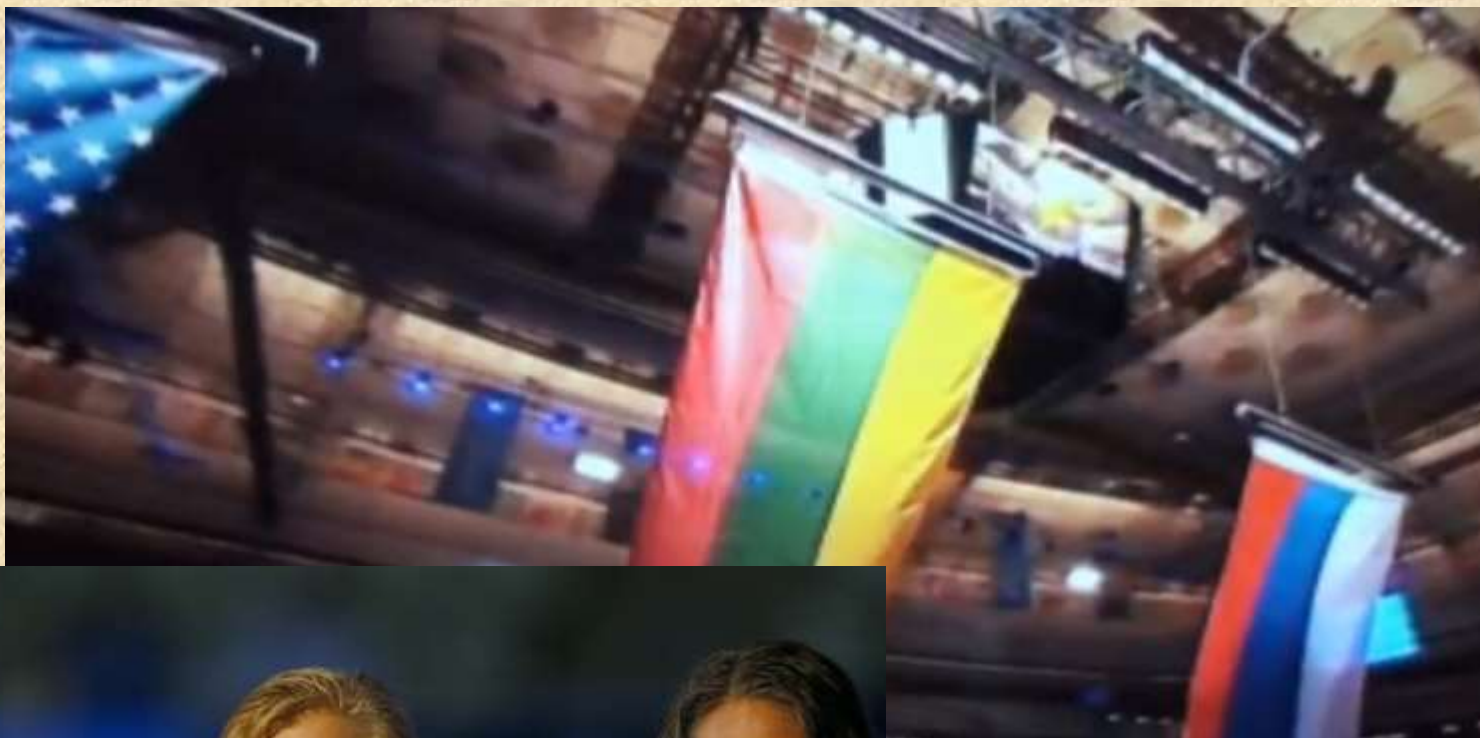
„Independence – Nepriklausomybė“

„Kainų rojus“ - „konkurencijos pragaras“

Rūta Meilutytė aukščiau Hardy (JAV) ir Efimovos (Rusija)

2013-07-30

Pesimistinė pabaiga

NATO Achilo kulnas

